

307

(129)

Reflexionou Christen
 Am Effejou Principala
 var Rev
 Eus a Revolution Franç
 (Convenement is unum adversus Teum et adversus Christum ejus (Ps. 8)
 Rimet en Bro-Zoz

Gant Person Perros hag e gamaradet a exil, er bloa 1795.

Var toy Ar Gommunion
 (Er gouvenement e conspirer a enep Doue hac ar roue. Ibid.

1. P'eur eta, ô va Doue ! e teuys an termen
 Ma velin c'hoas va c'hontre, douar ar Francizien !
 Va c'horf zo pell diout, mes noz-de va speret,
 Gant gement o deus grêt din, a zonch enne bepret.
2. ^{Pemp}Tri bloaz zo diaz achi, ma zon deut da Bro-Zoz,
 Pa zezir ealz ar galon, e squizer o c'hortoz :
 Mes, herve 'r brud a glevan, labour huanadi
 Am bo c'hoaz, ha marteze bigen Franç na velin.
3. Azeet var eur garrrec, en tal bordic an nod,
 Lies a vech an daeron a red gant va diou chod,
 O sellet ha me velo ul lestr benac a Franç,
 Arvu evit annou din qêlou va delivranç. (1)

(130)

Petra dal din-me pelloc'h sonjal tremen ar mör ?
 Allas ! en Franç na souffrier na bêlec na pastor. (2)
^{Emgodi}Pa velan reus ar pec'hed hag hini ar muntro,
 Ep na fin na chanchamant o tezoli va bro. (3)

Ah ! va maeur va unan a ve nebeud a dra ;

-
- (1). - le vers et le président ont été ajoutés au bas de la p. 129 ; l'encre est plus pâle.
 (2). - le vers et le président ont été ajoutés au haut de la p. 130 ; l'encre est plus pâle.
 (3). - le vers et le président formaient la str. 3, avec les 2 premiers vers de la strophe numérotée 3.

Mes malheur ar gristenes, ennes eo a laca
 Da reded var va diou chod ur feuteun a zaerou,
 Pa sonjân en anbandon eus va denvedigou. (1)

5. Da zizama va c'halon, emeus sonjet cana;
 Nemeus grêt nemet essê, bep noten e fayen,
 Rac en eur vro estranjour va zood stag ouz va staon,
 Va oll rimou zo chanjet en cantigou a gaon.
5. Tuezus eo va doare ha pitoyabl va stad,
 Chasseet eus va c'hontre ha collet va oll vad;
 Mes ar chagrin am devor, eo clêvet a bep tu
 Ar Fe, ar Relijion, en Franç a zo achu.
6. Ne allân get en compren; eur bobl qer graciuz,
 Qer poli, qer amiabl, quechal qer vertuzus,
 En qen nebeut a amzer en defe collet cren
 Pel santimant hag honor... ^{e c'fizou, e greden.} ~~Nan, bipen n'er greden.~~
7. Gent commanç da damal den, en em gondaonomp oll,
 Rag dibot eo an hini n'en defe grêt e roll. (131)
 Da denna malheur e vro, darn dre o c'hrimou fall,
 En defot d'en em opos, a rent coupabl darn all.
8. Re a speret zo noazus, pa ve goal implijet;
 Pel zo ar scrijou infam eus ar filozofet
 Contrel d'ar Relijion, ha d'ar Gouarnamant,
 A brezeg'e ar viçou hag an debordamant.
9. An darn-vuyan an Noblanç n'en deoa qen studi,
 Hag ar gomun ignorant evit en instrui,
 E deoa tud a justiz re experimantet
 En art da liva g'evier ha da billa ar bed.
10. Da c'honit al Labourer eo plantet en e beñ
 Na beo deog na cargou, na redevanç da zen;
 Ne vanqe qen d'ar revolt nemet clêvet en Templ
 An intru eus e frezeg hag o rei an exempl.

(1).— Cette str. a été ajoutée après coup, dans l'intervalle entre la str. 3 et la primitive str. 4; c'est ce qui explique le numérotage de la pièce.

- (132) 11. Esqibien fur a vele ar bar-mañ o testad,
Mes an incredulité eus o arizjou maol
Ne ra nemet caqetal, an oll a voa gatet :
Ar gouli a voa daro, ar gor a zo crevet.
12. Var bez ton, ô va Doue ! e canin-me brëman
Malheuryou, sacrilejou, crimou an heusussan,
Ne grete den o c'hana nemet an nep o grées,
Rac memsus deus o rima e fontan gant ar vez.
13. O meiz ! ô confusion, adversourez ar c'hrim,
Dibap din comjou pigant, condu brëma va rim ;
Gra d'ar Francisien ruya a divar o direus
En em sil en ho c'halon, ha ro dê eur quir geuz.
14. Santimanchou a remors, deut en o eneo,
Hag heb o dirzesper, rac Doue da vîzo ;
Roit daëlou d'o daoulagat, neuze gant confianç
Me eseo o gonit, hag a ya da gomanc.

(vîzo ? vèzo ?)

(133)

Abege eus crimou ar Revolution.

Genta Poent.

In terra polluerunt tabernaculum nominis tui (Dur)
Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul : quiescere faciamus
omnes dies festos dei a terrâ. psal. 73

15. Ar memes pech a dapas ar bobl hag ar Roue,
Caout eur Ministr heritiq ha fiout ennân re,
A gouvocas d'ar Stadou, nonpas evel quechal,
Tud gentil, tud a enor, mes eur vander tud fal.
16. Clasq an tû da agita gle ar rouantelez,
Sicour ar Prinç da laqat ar bobl oll en o ez ;
N'o devoa gen gevridi en quieg'ez an dud,
Var ar c'hrimou d'a ober e vont secret ha mud.
17. Teir assamble en Paris an eil varlerc'h eben,
Danjerussoc'h d'o contre equet an teir goalen.
Tud incapabl da c'houarn, mes habil da zece,
Var digare reformi o deus collet o bro.
18. Dispartia ar Roue deus e zujedet voad,

~~Ar pastor eus e zénved~~
 Ar c'hec'h eus o greg'ez, ar bugel eus e dad,
 Ar Pastor eus e zénved, ha Doue eus an oll,
 Dre enon, va brois paour, int commanct d'o coll.

(134)

19. Fouilla, confisqa madou, ober goal-drêtamant
 D'an Noblanc, d'ar Vêleyen, o c'hacus fossamant,
 Dezarmi an dud honest, d'an arestation
 Laset darn all : setu eno urz ar Gonvansion.
20. Prodig a voad o bredeur, gant un orgouill barbar
 E tisclerjont ar brezel d'an ên ha d'an douar,
 Ha da c'hortoz ar vocen, eo gante dre avanç
 Laset dija ar famin en rouantelez Franç.
21. Genlies a Antechrist int siouas, me a gred,
 Dislonget gant an ifern da hasta fin ar bed.
 D'er zamma a vlasfermon, d'er golo a vizen,
 Eus c'hrim eo betta honest, ar setanç, ar mare,
 Hac anfin da raversi an tron hac an auter.
 En tribunal ar bleizi an oan a berisso.
22. Prononct eo an arriët, formet eo ar c'homplot,
 Ret vo da Louis c'hoerz pignat var ar chaffot;
 E grim eo e vadelez; e setanç ar maro,
 En tribunal ar bleizi an oan a berisso. (1)
- ~~Ret vo da Louis c'hoerz pignat var ar chaffot;
 Euf zamma a vlasfermon, ar golo a vizen
 Hac anfin da raversi an tron hac an auter.~~
23. Deut arog, tud aveurtet, avancit, judevien,
 Da valet c'hoaz an Den just evit e murevien
 Victim eus e vadelez, oc'h ober sacrific
 Eus e vuez precius : marvit Adieu, Louis!
24. Goude un torfet ger bras, ar rest eus ar c'hrimou
 A gometer divorc'het, mil a mil a varvo
 Dindan ar falc'h muntrerez; malheur da biou benac
 A zo en Franç pinvidig, pe nobl, pe christen mad.

(135)

(1). - Les 3 derniers vers ont été ajoutés au bas de la p. 134 (encore plus pâle), pour rem-
 placer les 3 vers du haut de la p. 135 qui ont été barrés.

25. Pourmeñ a rer dre 'r c'hanton instrument ar maro,
Da zibenna Francizien; gar a neb a garo.
En hano al Liberté, partout en o forcer,
Pe da vervel er brezel, pe da vervel er gêr.
- (136) 26. Goelet o fije neuze Pastoret venerabl,
Guzet gant ar binijen, erret o daouarn sacr,
Da lezen an Avel o renta testeni;
Fur e gevont mervel, e her d'o exoti.
27. Nomb a zo a vourvien, cass a rêr d'ar maro,
Nonpas hini hag hini, mes a vandenajou,
Beteg c'hoec'h, seiz-cant Bêleg en Paris, de a ve,
A vassacrer, balamour ma tiffennont ar Fe.
28. N'en deus na form, na proces diarog ar supliç,
Pe b'houeo en e g'ever a vassacr en e c'his:
Assomi, beuzi, tenna, difframma a bejou,
Hag ar rest, squis o laza, exilet eus o bro.
29. Henor deoc'h, ô va c'hontre! n'en don pelloc'h qen trist,
Pourvei 'rêr Merzerien da Ilij, Jesus-Christ.
Pliget gant Doue, outraget dre genties a grim,
Ho pardonni en faveur genties a victim.
- (137) 30. O Merzerien jenerus! me meus arvi ouzoc'h!
Perac nemeus an henor da vervel eveldeoc'h!
En draonyen-ma a c'hlac'har, peg'ait e chomin-me?
Hag eus prizon ar c'horf-mañ, peur e vin-me pare?
31. Ma na rêr din gouliou evit scuilla va goad,
Mén en chench'o en daeron ha dre va zaoulagad,
Evit va merzerenti me gare e scuilla,
Ha calmi coler Doue dre al lom diverza.
32. O Relizion adorabl a Jesus va Doue!
O tron meurbet venerabl a Vourbon, va Roue,
Abaoue daouzec-cant vloas ma voac'h ganeomp o rên,
E rêc'h consolation ha gloar ar Francizien,
33. Mes tiemenet e amzer, a zoujanç, a justic,

312

Franç, va bro, n'en dout pelloc'h nemet refuch ar viç,
Lazet ec'heus da Roue, renonç a res d'ar Fe,
Er bed oll e tēter da vaximou ha te.

(138)

34. A g'ichen, ma sao an eol bete plas e gousquet,
An hano sacr a Jesus a zo glorifiet;
Ne adorer gen Doue nemetan en Europ,
Franç e. unan zo payen, Franç a zo hugunot.
35. Eur c'hrist eo comz a Zoue, prezeg a zifenner,
Hini ar sacramanchou pelloc'h na receiver,
Exceptet ma heurenjer gant eur Municipal,
Evel ma biheurenjer pa deu eur zorc'hen all.
36. Pilla a rêr an Iliz, terri imachou sent,
Bete beyou 're varo, tout e maint var o hent;
Eur c'hloc'h epqen zo miret evit son an alarm:
O Doue! rêzon o deus sonit - an d'an daou lam.
37. Na gretē den en publiq lavaret e Bāter,
Nag ober sin ar c'hristen pe e n'en denoncer;
Rag eur quir Republicain zo eun den possedet,
Couea a ra en baryou, pa vel traou beniget.
38. Evit na vo mui memoar nag a vloa nag a ze,
Ma c'hamaz, pe ma varwas evidomp Mab Doue,
Eus gret eur c'halandrier, na el den da entent,
Neus miz, na de, na sēzon, en hano diag'ent.
39. Ar zul, an de precius gen ancien hag ar bed,
Goel consecret ha berzet en hano an Drindet,
Lo substituet dean, evel d'an oll goelyou,
Solamiteou infam, hanvet an Decadou.
40. Savet ar yeot en henchou, Sion zo glac'haret,
N'en deu den en deyou dign, d'an Templ, eme 'r Profet;
Allas! deomp-ni eo gouela ar quir Doue en Franç,
N'en deus pelloc'h sacrific, nag oter, nag ezañz.
41. Mouget eo 'goulou el lamp ha dispennet ar Groas,
En iliz, er verezjou, ha var an henchou bras;

(140)

Abrojet an Avel, na vo prezeg'et gen
Nemet doctrin Lucifer, hanvet Druajou an Den.

42. Var gomz tud meo a grimou e reder d'an ifern,
Evel pa na ve na corf, naq ene da espern;
Nen deus chomet en dilac'h insolant, ar pec'her,
Gum ebet da gometi, na torfet da ober.

43. ... avel simpl zo soüezet rac na velont get c'hoaz
Punisset viziblamant sacrilejou gen bras;
Mes ne ve james Doue terruploc'h en coler
Erit pa en attager ha pa na lavar g'er.

44. Dre eur miracl re batant eus justiz un Doue,
Omp quezet en n'ez teval eus an impiete;
Ha mar digor e galon da rei c'hoas deomp suport,
E vo red eur miracl all eus e vizericord.

(141) 45. Pardon, pardon, va Doue, me zouz em ene
Oc'h imach, hag em c'halon un templ d'ho Majeste;
Heñon me rai dec'h bemde mil amand a enor,
Pa na gavan d'en ober an ilizou digor.

46. Na gollet get, va Doue, en toues an dud vechant,
Un niver a Francisien, pere d'o badiant
Zo c'hoaz fidel a galon, hag a vel gant horreur,
Hep gallout en em opos, oll crimou o breudeur.

47. O Convantou millig'et ! ar vech-mañ me'n assur
Na elles get mont hirroc'h, barr ec'h eo ar muzur.
Gortos da buniton, na heus gen da ober,
Doue zo just e receo, arvu en ber amzer.

48. Gra entretant vantou d'ar bobl freneziet,
Na c'heus lezet neb abus na c'heussan reformet;
Mar conter an Avel etouez an abuziou,
Ganet ar vertu zo viç, hag ar virione gaou.

(142) 49. Petra reet-u brêman, bêleyen sermantet?
Coudaonet gant an Iliz, rebutet gant ar bed,
Ellec'h dougen an armoù ha gomeret graq'e,

314

Scoit var boul ho calon, ha retractit ho le.

50. Mes c'houi, pastoret fidel, memes en oc'h epil,
Ho fonctionou divin a vo bepret util,
Pa oc'h libr d'o exerci, e c'honofot bemde
Da Zoue servicheryen, d'an Hliz bugale.
51. En santuer ho calon avichou prosternet,
En o goelay o c'houlén ma viot efacet.
Divar al leor a ruez, evel goechal Sant Pol,
Q'ent ma hae ho tenvet nicun anê da gol.
52. Avichou gant Moyses, divar lein ar mene,
O daouarn ganec'h goureet e supliet an ên
Da gonservi Israël, da rei dezan victoar
Var an Amalecitet, adversourien ho gloar. (143)
53. Mes pa bignit d'an Oter oc'h assur d'a c'honit
Oll graçou-mad ho Grouer, dre ar pris infinit
Eus ar victim adorabl, hag ho reget gentel
Eo dont enôn gant Jesus d'en em sacrificia.
54. Courach eta, pastoret, evel de an diluch
Arriet en arc'h Noe oc'heus arvet refuch
En douar ar charité, quechal enez ar zent:
O Doue! roit dê ar fe o devoa diag'ent.
55. Esper a voa dre 'r famin, pe en goelet ar mor
E veljet o perissa gentlies a bastor.
Ar Zozon o dig'emer, ha graç d'ar Brovidanç,
Eb eromp na dienes, emaint en assuranc.
56. Oc'h epil en un triomp evite zo chanjet,
Hag ar bersecution demeus o zirañtet
A gervich da buphia d'an oll nationou,
Ha zantelez o zoctrin, ha corruption o bro. (144)
57. James an eol benig'et na goll e sclerijen,
Pa guz ebantz en eur vro e pares en eben;
Ha renonç ar Francision d'o feurs er Barados,
Eus re-al, gant graç Doue e c'hlasco e Bro-Zoz.

Eil Poent.

58. Perac n'en don-me clêvet er c'hostez al d'ar Vanch,
Pa allan d'ar virione rei brêman e revanch.
Me grife a voez huel : Bretonet, m'o supli,
Disquisit eus ho crimou, me ya d'oc'h instrui.
59. ⁵⁹ P'g'it en o quelin-me o tale hoc'h amzer
Da zelaou tud etourdi, gant propojou goapaer,
Oc'h ober o doctoret, hep gout o a, b, c,
Var eur sujet gen divin evel ma eo ar fe?
- (145) 60. N'en deus netra da gredi er bed universal,
Mar de faoz ar gristenach ha gaou an Aviel;
Mar domp tromplet en poent-se, eme Sant Cyprion,
An nep en deus hon tromplet eo Doue e-unan.
61. Confrontit an Aviel gant archivou ar bed,
Burzudou al Lezen cos, scrijout ar profeted,
Hag e velot entreze un acord gen parfet,
Ha zeo impossubl doueti na vent oll revelet.
62. Donedig'ez Mab Doue, mission e Ebestel,
O deus evit testeni miracloù gen réel,
En gen bras nombr, ger patant, ma forçont ar rêzon
Hag an natur estonet da anzao int quiron.
63. Millionou merrgeryen en peb stad, a bep oad,
Ha tud ar re savanta o deus scuillet o goad,
Ofent renonç d'ar gristenach, mes, a possubl eo ze,
M'o devije nep douetanç eus e givinite?
- (146) 64. O doctrin pur ha santel evel Doue memes,
A bropos deomp da gredi quironieou dies,
Ha vertuziou diessoc'h da lagat en pratig,
Da hon natur zo frajil ha d'an den qizidiq.
65. Comandi a ra peb mad, difen a ra peb droug.
Eur buniton efpoyabl hag eternal a zoug
A enep he bugale, mar violont hepgen

Eur veach gant disprizant, eur poent eus e lezen.

66. Eus an eil peñ d'egile, pa velan tout ar bed
Gant deourzec den heb studi chanchet, convertisset,
Nonobstant corruption a natur fal an den,
Piou na vel e voa partout dorn Doue eus o ren?
67. Puissant ar rouane, otorite ar bed,
A ell varia, siuas, test ar peñ a velet
Arruet en ho contre, caer zo politica,
An oll lezennou humen zo sujet da faya. (147)
68. Otorite an Iliz a voe vizibl bepret,
Fidel d'ar memes doctrin, biscoas ne deus raet
Gourc'hemen pernicious, decizion contrél,
Ret eo e ve cunduet gant ar Speret-Santel.
69. Abaoue trivac'h-cant vloa bete 'n heur a vremen,
Ordinal persecutet, hep cess da drionfa,
E ra d'e adversourien verifia bemde
Promostiq an Avel, ha comzou Mab Doue.
70. Me he gouarn, emezan, an Iliz va fied,
E deo evit fondamant ar roc'h hag ar garrrec;
Oll puissant an ifern na drec'ho get varni,
Bete fin an oll amzer, bepred me vo ganti.
71. Boan gollet d'an hugunot, poan inutil e ve
Esse beuzi an Iliz en goad he bugale;
Rac ar goad pur a scuillont eo ar greun hag an ad
A beuplo c'hoas an douar eus a gristenien vad. (148)
72. Caer en deus an avel fal hag ar mor tourmant,
Bag Per na rai get noprach, pa deu c'hoas da galmi,
E goeler gant majeste o prezanti he fen,
Evel an eol pa zispaq demeus eur gouabren.
73. Mes ar peñ a gle ober hor brassa nec'hamant,
Ar fe collet en eur plas a zistro ralamant,
Ha neñ deo get lavaret e tistrophe en Franç...
Allas! trêtet oc'h eussi gant re a zisprizant.

74. En pèvar c'horm ar bed-mañ eus tud predestinet,
 Deze qercoulz ha dec'hu ar fe zo prometet.
 Misericord un Doue a scuillo en o zoies,
 Elec'h ma vo recevet ha gant mall ha gant froues.
- (149) 75. Ar fe a zo eur goulou a fourmen dre ar bed
 E sclerijen en eur plas na fixo get bepred;
 Paouezed eo da seudi, siouds, en meur a vro,
 Eour-lit, va brois-paour, na ve aru ho tro.
76. Pisu a lavarje deoc'hu, c'hoec'h vla zo tremenet,
 Pa voamp oll ha c'houi ha mén tranquil var ho salet,
 E vije abars nebeut grêt ouzoc'h an difen
 Da vea, da gaout memes an hano a Gristen.
77. Setu c'houi rentet ennon ha g'ir na leveret;
 Allas! hag a nebeudou en em accoustumfet
 Da gilezel praticou ar quir Religion,
 Erit heuil nevantou impi ha dirêzon.
78. Eur bêleg touer benac a lezer c'hoas ex vro,
 Da ober e abostol, ha da goll eneo;
 Mes gred evel a garo, scuija raer gantân:
 Nep a glasq laza e g'i a lavar e vez clân.
- (150) 79. Erit tremen diouzoc'h, e conter deoc'h sioulig
 Eur veach diazeet da vad ar Republik.
 Ar Religion adare a deuzo var e c'his,
 Mes mar doc'h er greden-se, oc'h meurbet diavis.
80. Ar velezen, bep eil-guech, dindan 'tec'h, pe 'r prison,
 An ilizou polluet, partout en abandon,
 Ornament, leorion, cali, n'en deus chomet netra,
 Hag adieu d'ar gristenach abars deg vloas amma.
81. Ar mis-ma eo decretet e vo libr an ofis,
 Ar mis all e teu difen, red eo servi 'n ilis;
 Trei a rid da bep avel evel jirouetou,
 Heryo sant en aparant, ha varc'hoas diaoulou.
82. N'o c'heus mui a rêzon erit oc'h eus a fe;

Mar leverer en Paris e vo nôz da greiz-de,
 Piou a greté contesti, touet oc'h eus selaou
 Artizanet ho malheur ha doctoret ar gaou.

83. Gant ar constitution e voac'h bet borodet, (151)
 Bremañ gant ar Republiq emañ 'n oll arajet.
 Dabord en o contraignet da vont d'an oferen,
 Bremañ malheur de'an hini a greté e goulenn.
84. Gant ho tirantët genta e voac'h schismatiget,
 Gant an eil rum e renget beza heretiget:
 Bremañ e r'er d'oc'h renonç da bep religion,
 Ne ran soues neñ deus netra ve capabl d'o spouron.
85. En conñanç, va brois, hag en a voe biscoas
 Eur doctrin gen sacrilech, eur gouarnamant voas,
 Eur tribunal gen indign? na gredan get er fond,
 Ne anavezan hini var an douar tro rond.
86. Pa glêver ar rebechou hag an impietè,
 An tòmpi, ar gueldet a zo er zabad-se,
 En eur g'ever estonet ma lëz ar Francisien
 Genlies a zelerat da rei d'e al lezen. (152)
87. Dre eur jujamant secret eus] a venjanç an ên,
 Mes hanval d'an nep en deus c'hoas eur c'hrien a fe,
 E veler e recevont ar memes trêtamant
 O deus laget ar re-all da zoufr injustamant.
88. Ar jalouzi, ar massacre, neñ deus gen entreze,
 Rac an eil goal aneval a zevor eg'ile;
 Emaint atao disacord, ha peb hini d'e dro
 A gass evit beza mestr e gonsort d'ar maro.
89. Aboe ma maint en Paris, eur vez eo o c'hompren,
 Ar faction zo creva a extermin eben;
 Ha caer a zo chanch mestrou, ar bed n'en des get quell;
 N'en em ententont pelloc'h mug'et en tour Babel.
90. Bet o deus ar frenerzi da brometi d'ar bed
 En o rentjent erwur, pa o dije laget

(153)

Liberte! Egalite! daou dra gen impossibl
Evel prejudiciabl en qeiz a ma vo tud.

91. Sonjal a ran din clêvet un cil quech ar serpent
Evel eus hoñ Tard genta ouzoc'h tout o parlant,
N'o po na mestr, naq oñrou; immortel, emezañ,
Ha sqient tout e vist mar debrit ar frouez-mañ.

92. ~~Quir~~ rugale da Adam, oc'heus credet raetal
Beza ive doueou rentet libr hag egal:
Het gant ar vez da guzat, a vremen e velet
Oc'h en noaz evel Adam eveltan decevet.

93. An nery, ar vent, ar yec'het, ar madou, ar sqiant,
N'en dint qet distribuet d'an oll egalament.
Ac'han di, va brois-paour, ho calcul zo manget,
Grec'h ha tram, mestr ha mevel zo necesser er ted.

(154)

94. Refus a rêc'h an homaek da Noblang ho contre,
Mes plega renqit bremen gant laeron o danve;
Hag ar brassa rapiner a gasser var ar roc'h,
D'an neb en deus ar madou e ve lamet an toq.

95. Un avocat framaçon, ur judeo reneet,
Ur marc'hadour fouet-boutiq, eur c'homis dirroet,
Ha qement distoladen zo neve deut en Franç,
A zo brema oñrou; Doue, pebes noblang!

96. An oll gargou zo gante, an oll maniamant
Eus ho madou, Francisien, hag eus oc'h oll arc'hant;
Darn a zalc'h ha darn a g'ign, hag entre o daouarn
Al loen ouспен e groc'hen a lêz c'hoaz e houarn.

97. Clêm a rêc'h var an taillou, michanq o poa rêzon;
Mes a c'houi a vel bremen nep diminution,
Nemet en ho pugale, ho trafiq, ho micher
A renqit da zilezel dre ma cressq ho mizer.

98. Paper eo an oll moni, ar c'homers mad na dal,
E fruch e chom an douar, ar bevang a zo ral,
Ho tud lazet er brezel, ar Gonvantiou o fill,

Ha c'houi na chom ganec'h gen nemet dælou da scuill.

99. Muzurec eo dec'h ho creun ha pæzet ho para,
Goude destum ho brevat na chom ganec'h netra;
Roit ho car hag ho loënet, pe e her d'o pærsion,
Ha c'hoas mar en em glëmit, divoualit dinag pæou.
100. Oc'h ho qeverer er parc, oc'h ho qerent nesañ,
Ouz oc'h oll devezourien tolet evez bremañ,
A boaz e c'halfac'h fiout en ho prassa mignon,
Bete ho mevel en ti a zo hoc'h espion.
101. O qverer al Liberte! mæq a revoltærez,
Grafet out divar hini ar Barados Terrestr;
En de ma out bet plantet en bro ar Francisien,
Int deut da vea esclav, hag e maint er chaden.
102. Setu eno ar gonit, o credi tirantet,
En dianves ar brezel, er g'ær persecutet;
Prometet mad o devoa qent ma vijent achu,
E vije Franç eur vëred, pe eur parc en ludu. (156)
103. Allas! ar brezel achu na vo qet a relach,
Eur gemesq al a zavo qant muioc'h a arach,
Pa vo partæji ar priz eus an injustiqou,
Pæou a zonch dec'hu neuze en deo ar profitou?
104. Leveou an duud-jentil ha re ar veleien
A vo d'an noblañq neverz, ar paour n'en deo esqen;
Tout int deja consumet, a viscoas emæ'r gont:
Madou goal-aquisitet james na prosperont.
105. Eur c'hoad cærg'et a laeron ha cernet a beb tu,
An oll en noz var vale, en de oc'h ober hû;
Mes, allas! penos erzel, va Doue, penos pad,
En Franç eus deus a laeron eur rouantelezat!... (157)
106. C'hoas al laeron, evite da veza tud ingrat,
A ra goude ar fillach entæze justiq vad;
Mes en Franç eo otræmant, hag an eil laer a gle
Qen a vo an oll egal adlaærez egile.

107. Marcha renget ordinal ha mouga ho tepit,
Derc'hel d'en em vassacri heb henor na profit;
Ar c'hrog a vo d'ar c'hreva, ha c'houi evit loden
Pa vo avalet ar pesq, a lipo ar grog'en.

Trede Poent ha Conclusion.

108. Pez diferanz va brois, eus an amzer a ren
Hag an hini voa en Franz pemp bloaz zo hemuiquen!
Seta c'houi libr hac egal evel ma veritet,
Egalamant maleuruz, egalamant tromplet.
- (158) 109. Caer hoc'h eus dissimuli ha beza fanfaron,
Ho speret a zo dies ha bec'het ho calon;
Dre contraign oc'h citoyen ha nonpas libramant,
A boan eus mil ac'hano'h, unan a zo contant.
110. Va Doue, pezh dallentez eo hini ar gommun!
Heuil a ra ar gorz falla ha caout outi rancun!
Dre forz e za d'ar brezel ha gratis e combat,
Heb goud dre urz pehini, evit piou na perac.
111. Tud variant pe abaf, gemerit eur parti,
Disquet evit piou mervel, evit piou com[un]ati;
Ho roue var an douar, hag ho Toue en en,
A outrajer dirazoc'h: piou a venjo ane?
112. Goude ar portret fidel ameus grêt eus a Franz,
Noc'heus afer gen barner nemet ho consianz,
Henor ho Relijon, droajou ar gurunen,
Ho Toue hag ho roue noc'h eus den da zifen.
- (159) 113. Ha pa o pe mil buez, e tlefac'h o livra,
Gent renonz da Jesus-Christ, a varvas d'or prena;
Sevel a ra bleo va feñ, pa zonzan e verzet
An di-verza christenien a raf ar Bretonet.
114. Ar vugale malevruuz a zo c'hoaz da c'henel,

322

A grio venjanç varnoc'h gant daeron eternel,
Da verza serret oute dor ar zilvidig'ez,
En defot bete 'r maro souten ar gristenes.

115. Mar bae biscoas eun dever d'ar bobl en em zevel,
Francisien, en em armet, poent eo en em discoel;
Peb christen a zo soudard pa ataqer ar fe,
Peb soudard zo obliget da venji e Roue.

116. An oll zo interesset, hag ar gaoz so comun,
Ha na gle den menaji na buerz na fortun;
Ret eo en em delivra,ousto dec'h pe gusto,
Eus adversourien Doue, ha bourevien ho pro.

117. Penos tud civilizet chom er religion,
Hep sacrific na pastor, na templ, naq orezon;
Squer fall, exempl detestabl, bigen bonheur n'o pe,
Hon ameus na ve coezet varnoc'h mallos Doue. (160)

118. Penos n'en deo an Drindet na gloar na meleudi,
Na Jesus adorator, na servicher Mari;
Gant sin ar religion ne vo merget tel den,
Coulz eo deoc'h ober divors gant an espec humen.

119. Neuze en g'iz d'an oc'hen fleg'et dindan ar yeo,
Pe ar mul dindan e zam, nemet d'an tol ne gleo,
O quelin da virvigen, o pebes dismegang!
Da rugale an Iliz, da dud ganet en Franç.

120. Eur gouardis qer coupabl a laqai var ho cont
Malheur an amzer prezant hag an hini da zont:
An histor a raporto, ha lec'h vo da gredi,
E voac'h eus ar Francizien hag ar fanq hag al li. (161)

121. O estrancha lachete! pemp Roue zo armet
Oll en avis d'o sicour, ha c'hoas e preferet
Ar mestroniach demeus eur Republiq payen,
Da otorite ho Prinç legitim ha christen!

122. Honit genta, coll goude, caout a rit trec'h parti,
Goude genties a victor eo red c'hoas combatu.

Rod a fortun a drogo hag e vezot goassa,
Briata re assambles zo dies da stânda.

123. Sonjit erfad na estim tud ar Gouvanthion
Erit netra, er brezel buez deg milion,
Bete ma voint o-unan ar veren en ho darn,
O comandi en Paris, c'houi gombato er form.

- (162) 124. ... velket a; afferou er pare diveza,
Gret reded eur mor daolou, netra gen d'o pilla,
Yant oc'h aour hag oc'h arc'hant e gomerfont an tæ'h,
Hag o lessont, va brois, oc'hunan dindan bec'h.

125. Allas! sulvui a vestrou o po, suldiessoc'h
Eo conservi en eur vro ar justiz, hag ar peoc'h,
Sulvui da dremen oute, sulvui a gispignou,
Sulnebeutoc'h a acord, sulvuioc'h a grimou.

126. A dal ar gomançamant lennet betec ar fin,
Gement crim zo cometet, gement trefet indign;
En amzer ar rouane, epad mil vla dioc'h tu,
Ar Republik en tri bloa e deus grêt deg goech mu.

127. Troit feillen, sellit ho pro en e fleur, en e gloar,
Dindan an oll Bourbonet, a dal Herry-Pévar,
Bete e vab biana ar Herzer oc'h eus grêt,
Ar sujet eus hon daerou hag a rebeck ar bed.

- (163) 128. Er bed oll ec'h admiret oc'h humor douc ha gai,
Ho comers, hoc'h abundanç, hag ho prosperite;
Ne voe biscoas er bed-mañ evrussoch nation,
Bete an deiz millig'et eus ar rebellion.

129. Va brois paour, eur voyen zo c'hoas da reperi
Hoc'h avantachou collet, hep dale, m'o suppli,
Antreit en ho tever, retornit da Roue,
Hag implijit hoc'h arrou en servich ar Roue.

130. Hag o pe dre ali fal grêt nep sort prejudiz
D'an Noblang en ho madou, pe d'an dud a Ilis,
Prest int oll d'o pardoni, pa vo ar Roue mestr,

324

Graf, Doue hag an amzer a reparo ar rest.

131. Massacri tud eus o bro, hep na rim na rêzon,
Eo micher hugenodet eus ar Gouvanthion,
Ober vad hag excuzi ar bobl paour egaret,
Eo maxim an Avel, dever ar Bourbonet.
132. Francisien, qerent, breudeur ha christenien omp oll,
Goell eo distrei diveat evit mont cren da goll;
Ha mervel ive memes, mar des necesser ze,
Gant g'iton ar fourdiliz, ha pavillon ar fe. (164)
133. Bigen, anez eur Roue, Franc na vez en repos,
Anez ar fe catolig birvigen barados.
Malheur eta d'an den lach a drakis e roue,
Brasoc'h malheur d'ar c'hristen a renoc'h d'e Roue.
134. O Louis! va Roue yaouanq, an nopl crouadur
Eus a raf ar rouane, pebeus displiadur
A meus-me eus o coelet er prizon o vouela,
E renq ar griminalet, a boan oc'h eus deg vla.
135. Ho tad paour hag ho mam g'er, ho moereb vertuos,
Eo deus hoc'h huanadou ar sujet lamentos;
Collet o deus o buez hag o lezet minor,
Ar Brovidanq e -human a vo ho curator.
136. Sec'hit o taeron, va mestr, ha finissit ho caon,
Ni varvo, pe heb dale ho tirantët ous traon
A zervicho da scabel dec'h da vont var an tron,
Da ober ren ar justiq hag ar Religion. (165)
137. Alon, Bretonet vaillant, redit oll d'ar Vandee,
Ar Religion zo eno curunet a lore;
Eman ganti ar victor pel-zo deus o gervel,
En euz dorn ar vaz-royal, en al an Avel.
138. Gemerit evit devis Doue hag ar Roue,
Da zao dra qer precius conformit ho fue;
Bevit en doujanq ar mestr, pa zifennit e gos,
Trist eo gonit ar victoar ha coll ar barados.

139. Da zifen henor an tron ha gloc'h an oteriou
Marchit oll gant confianç ; an hugunot d'e dro
(166) A velfot leun a spouron o comeret an tēc'h,
Pe ar remors er galon eus en em rentā dec'h.
140. Fin eur zoudard hugunot eo e zaonation,
Lazet eo en e bec'het hag en e drahizon;
Mes c'houi memes o vervel a vo victorius,
- - - comparç assuret, ho maro precius.
141. O Doue an armeou, hon otron souverain,
Heb assistanç pehini e combater en vēm,
Roit ho pennos d' hon armeou, soutēnit hoc'h iliz,
Ha conservit var an tron heritour Sant-Louis.
142. Grit santout ho puissanç da adversour ho cloar,
En ho prezanç, mar qirit, e fonto evel coar;
Grit santout ho madelez da vugale rebel,
Grit dezgo c'hoaz o carout, laqit fin d'ar brezel.
143. O douar a Kreiz-Izel ! o bro gen deziret !
(167) Portion qer precius, dēvret abandonet,
Avanç a ra va blayou, eur chanç, mar o goelan,
Mes mervel a rin contant, mam be ar mennat-mañ :
144. Franç a zo c'hoaz catoliq, an templou digoret,
Ar bobl a red d'an iliz, rentet eo 'n pastoret;
Na glēvan a beb costē nemet cantiq a joa,
An Te Deum laudamus, Vive, vive le Roi !...
145. Benig'et a vo an heur m'am be eur sort qēlou,
Dispozit, ô va Doue ! neuz eus va deyou;
N'am bo qet ivroch beach da vont d'ar barados,
Pe me yel dre Kreiz-Izel, pe me yel dre Vro-Zoz.

Fin

(Vol. II, p. 129 - 167.)
145 str. numérotées.